

STANDAARDNEDERLANDS

Themadag zaterdag 7 maart 2026

De standaardtaal: van strakke norm tot vrije vorm?

Het programma verkent de actuele status, verandering en normering van het Standaardnederlands door lezingen en een panelgesprek met experts.

Locatie: Hof van Liere, Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen

Zaterdag 7 maart 2026 om 10.00 uur (ontvangst vanaf 09.30 uur) – 18 u

Programma

09.30-10.00 uur: Ontvangst

10.00-12.30 uur: Verwelkoming en lezingen

- Rik Vosters: *“Wat basterdtael, het ketterzaed tot vreugd!” Een standaardisatiegeschiedenis van het Nederlands in de Zuidelijke Nederlanden*
- Peter-Arno Coppen: *De slinger van professor Zonnebloem, Opvattingen over standaardtaal in het onderwijs in verleden, heden en toekomst*

12.30-13.30 uur: Lunch

13.45-15.45 uur: Vervolg lezingen

- Stefania Marzo: *Taalcontact als motor van verandering in Vlaanderen*
- Jos Swanenberg: *Op papier en in de praktijk: over taalvariatie en de waarde van noemen*

16.00-16.45 uur: Panelgesprek

- An De Moor, moderator
- De sprekers Peter-Arno Coppen, Stefania Marzo, Jos Swanenberg, Rik Vosters
- Gunther Van Neste, algemeen secretaris Taalunie

17.00-18.00 uur: Borrel

Deelname

Kosten voor deelname van deze dag inclusief lunch en borrel:

- € 45,00 voor leden van het ANV en de Orde van den Prince;
- € 25,00 voor studenten;
- € 55,00 normaal tarief.

Informatie over de lezingen en de sprekers

Rik Vosters

“Wat basterdtael, het ketterzaed tot vreugd!”

Een standaardisatiegeschiedenis van het Nederlands in de Zuidelijke Nederlanden

In deze lezing staan we stil bij standaardisatie als een taalhistorisch proces. Vertrekkend van klassieke standaardisatiemodellen, zoals dat van de Noors-Amerikaanse taalkundige Einar Haugen (1906–1994), sluiten we aan bij recentere inzichten uit de historische sociolinguïstiek. Vanuit dat perspectief reflecteren we op de standaardisatiegeschiedenis van het Nederlands in de Zuidelijke Nederlanden, die als concrete casus centraal staat. We blikken daarbij terug op vijftien jaar sociolinguïstisch onderzoek aan de VUB. Op basis van empirisch materiaal plaatsen we verschillende kanttekeningen bij de klassieke opvatting dat het ontstaan van de Nederlandse standaardtaal een louter Hollandse aangelegenheid zou zijn geweest.

Zo onderzoeken we wat de taalkundige impact van de politieke scheiding van de Nederlanden en de Val van Antwerpen in 1585 daadwerkelijk was, stellen we de vraag of Holland altijd een richtinggevend centrum van taalnormen is geweest, en besteden we aandacht aan de spanning tussen gecodificeerde taalnormen — bijvoorbeeld in vroege grammatica's en woordenboeken — en het feitelijke taalgebruik. Vanuit hetzelfde Noord-Zuidperspectief gaan we vervolgens in op de rol van het Frans als prestigetaal in de vroeg- en laatmoderne tijd en op de precieze invloed daarvan op het Nederlands. Daarnaast besteden we bijzondere aandacht aan de periode van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, waarin Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden ook op talig vlak onder Hollandse vlag verenigd waren.

Op basis van dit brede overzicht van recent onderzoek naar taalnormen, taalgebruik en taalideologieën — drie kerncomponenten van standaardisatie — probeer ik enkele hardnekkige mythes over het ontstaan van de Nederlandse standaardtaal bij te stellen en te ontkrachten. Zo wil deze lezing bijdragen aan een rijker en genuanceerder beeld van ons gedeelde taalverleden.

Rik Vosters is hoogleraar Nederlandse taalkunde en historische sociolinguïstiek aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB). Hij doceert er onder andere klank-, woord- en zinsleer van het Nederlands, evenals taalgeschiedenis, sociolinguïstiek en taalcontact. Zijn onderzoek valt binnen de historische sociolinguïstiek: een benadering van taalgeschiedenis waar niet de taalstructuren, maar hun gebruik in een bredere maatschappelijke en historische context voorop staan. Hij leidde diverse onderzoeksprojecten over taalplanning en de standaardisatie van het Nederlands, de invloed van andere talen als het Frans en het Engels, en de zogenaamde taalgeschiedenis van onderop.

Peter-Arno Coppen

De slinger van professor Zonnebloem

Opvattingen over standaardtaal in het onderwijs in verleden, heden en toekomst

Wie het onderwijs in de standaardtaal van de laatste twee eeuwen in vogelvlucht bekijkt, ziet een voortdurende verandering van opvattingen over het fenomeen taal zelf, en over het belang en het doel van het taalonderwijs. Die verandering lijkt op het eerste gezicht chaotisch, maar er zit een regelmatigheid in, die aan een slingerbeweging doet denken die gelijke tred blijkt te houden met bredere Europese maatschappelijke en culturele trends. In deze bijdrage zal ik als een moderne professor Zonnebloem deze slinger interpreteren.

Ook de huidige stand van zaken in de nieuwe nationale curricula in Nederland en Vlaanderen sluit daarop aan, en kon al tien jaar geleden voorspeld worden. Taalbeschouwing (of reflectie op taal) staat in beide curricula op de voorgrond, en lijkt aan te sturen op het ontwikkelen van redeneervaardigheden voor een individuele bewuste taalvaardigheid of bewuste geletterdheid.

Wat betekent dit voor het onderwijs van de nabije toekomst? Daar zal ik in deze bijdrage een beeld van geven aan de hand van een redeneermodel dat ik in de afgelopen jaren met enkele promovendi ontwikkelde. En waar zal het in de verdere toekomst weer naartoe gaan? Ook daarvan kunnen we nu al de contouren schetsen.

Peter-Arno Coppen is emeritus-hoogleraar Vakdidactiek van de Geesteswetenschappen aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Begin deze eeuw was hij betrokken bij de digitalisering van de Algemene Nederlandse Spraakkunst, en de laatste decennia deed hij onderzoek naar taalbeschouwing in het secundair onderwijs. Met het Meesterschapsteam Nederlands ontwikkelde hij een visie op het schoolvak Nederlands en de neerlandistiek. Hij was ook zeer actief in het publieke domein. Zo zat hij in de redactie van Onze Taal en Neder-L/Neerlandistiek, waarin hij vele artikelen en columns schreef. Hij is nog steeds vaste columnist in Levende Talen Magazine en het Nederlandse dagblad Trouw.

Stefania Marzo

Taalcontact als motor van verandering in Vlaanderen

Taal in Vlaanderen is nooit statisch geweest. In deze presentatie vertrekken we vanuit de Limburgse mijnstreken, waar intens taalcontact tussen lokale dialecten en migratietalen een uniek taallandschap creëerde. Wat daar ontstond, was geen tijdelijke mengvorm, maar een laboratorium voor taalverandering waarvan de effecten vandaag nog steeds voelbaar zijn in het Nederlands in Vlaanderen.

Vanuit dit historische perspectief wordt onderzocht hoe langdurig taalcontact het Nederlands heeft gevormd: welke woorden, klanken en manieren van spreken zijn ingeburgerd geraakt, en hoe kregen ze nieuwe sociale betekenissen? Taalverandering blijkt daarbij geen neutraal proces, maar een spiegel van migratiegeschiedenis, machtsverhoudingen en sociale mobiliteit.

De focus van de presentatie ligt vervolgens op het heden. Jongeren bewegen zich vandaag moeiteloos tussen talen en variëteiten, combineren invloeden en creëren nieuwe vormen van spreken. Tegelijk kijken oudere generaties en instituties daar niet altijd op dezelfde manier naar. Wat zegt dat over taalnormen, identiteit en samenleven?

Deze presentatie laat zien hoe taalcontact niet alleen het Nederlands verandert, maar ook hoe mensen zich tot elkaar verhouden. Van de mijn tot de klas, van dialect tot nieuw regiolect: taal is beweging, en Vlaanderen beweegt mee.

Stefania Marzo is taalkundige en hoogleraar aan de KU Leuven. Ze onderzoekt hoe talen veranderen wanneer mensen met verschillende achtergronden samenleven en met elkaar communiceren. Haar werk focust op meertaligheid, taalcontact en de manier waarop taalgebruik samenhangt met identiteit en samenleving, vooral in Vlaanderen. Ze slaat graag de brug tussen academisch onderzoek en het dagelijkse taalgebruik van jongeren en volwassenen.

Jos Swanenberg

Op papier en in de praktijk: over taalvariatie en de waarde van normen

Wat is de waarde van normen van de Nederlandse taal als we zien hoe daarmee wordt omgegaan in de dagelijkse praktijk? In de laatste decennia is het taalgebruik sterk veranderd: door allerlei nieuwe gebruiksvormen van de Nederlandse taal is de variatie van het Nederlands sterk toegenomen. Zo wordt er op sociale media-platforms geschreven en gesproken op manieren die we nog niet kenden toen die platforms er nog niet waren. Bovendien staat dat taalgebruik niet los van het taalgebruik in niet-digitale omgevingen: we zien dat populaire uitspraken gemakkelijk de oversteek van platform naar praktijk in ons dagelijks leven kunnen maken.

Daarbij kan het gaan om het toepassen van neologismen, nieuwe afkortingen en nieuwe leenwoorden, maar ook zien we variatie in het Nederlands die niet aan de normen van de grammatica voldoet. Zo zien we bijvoorbeeld dat het gebruik van lidwoorden (de/het) onder jongeren steeds meer gaat afwijken van de norm. Zijn zulke afwijkingen van de norm per definitie fout? Of geven ze ons een eerste blik op het Nederlands van de komende jaren?

Jos Swanenberg is sinds 2009 aangesteld als hoogleraar bij het departement Cultuurwetenschappen aan Tilburg University. Zijn leerstoel is getiteld Diversiteit in Taal en Cultuur. Sinds 2022 werkt hij bovendien als onderzoeker bij de afdeling taalvariatie en linguïstiek aan het Meertens Instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Vanuit het Meertens Instituut maakt hij deel uit van het onderzoeksteam van De Staat van het Nederlands, een project van de Taalunie. Zijn belangstelling ligt bij dialecten, meertaligheid, taalbeleid en cultureel erfgoed, vooral in relatie tot het taalgebruik onder jongeren en op socialemediaplatforms.

Gunther Van Neste

Bijzondere gast en deelnemer panelgesprek

Gunther Van Neste is sinds 1 juli 2024 Algemeen Secretaris van de Taalunie. Hij studeerde Geschiedenis aan de Katholieke Universiteit Leuven en leidde van 2008 tot 2019 het Huis van het Nederlands in Brussel. Sindsdien werkte hij voor de Vlaamse regering, laatstelijk als kabinetschef van de minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering & Gelijke Kansen. In zijn vrije tijd is hij onder meer voorzitter van het Gemeenschapscentrum Ten Weyngaert vzw in zijn woonplaats Vorst. Zijn hele professionele carrière staat tot hiertoe in

het teken van integratie, inburgering, gelijke kansen evenals participatie aan de samenleving en vooral de rol van taal daarin.

Hij wil dat de Taalunie nog véél meer het gezicht van het Nederlands wordt en dat er nog veel meer stappen gezet worden om iedereen in onze samenleving mee te krijgen en duidelijk te maken hoe belangrijk taalcompetentie in het Standaardnederlands is voor de eigen ontwikkeling en ontplooiing.

An De Moor

Moderator

An De Moor gaf als master in de Germaanse talen (Universiteit Gent) eerst een tiental jaar Nederlands en Engels in een secundaire school en was nadien journaliste en tekstschrijver. Ze is sinds 2009 Talenbeleidcoördinator van alle opleidingen in de Odisee-hogeschool en alle faculteiten van de KU Leuven campus Brussel (waar ze ook universitair taaldocent Nederlands is). Ze is daarnaast ondervoorzitter van het Vlaamse [Leesoffensief](#). In haar vrije tijd is ze o.a. lid van het Bestuursorgaan van het Vlaams-Nederlands Cultuurhuis [deBuren](#) en ondervoorzitter van de stichting [Vlamingen in de Wereld](#). Ze is ook lid van de Werkgroep Taal en Onderwijs van de Vereniging Vlaamse Academici (VVA).

Ze kreeg intussen verschillende onderscheidingen zoals 'Academica van het jaar 2016' van het VVA (Vlaamse Vereniging van Academici), de 'Lofprijs der Nederlandse taal' in het Brussels Hoofdstedelijk Parlement van de Stichting Nederlands en het 'Ereteken van de Vlaamse Gemeenschap'.

De themadag rond Standaardnederlands is een organisatie van het [Algemeen-Nederlands Verbond \(ANV\)](#) en de Orde van den Prince

[‘De standaardtaal, van strakke norm tot vrije vorm?’ Themadag over de actualiteit van het Standaardnederlands | Prince-Academie](#)

[Themadag Standaardnederlands | Algemeen-Nederlands Verbond](#)

De Vereniging Vlaamse Academici (VVA) vindt deze themadag rond het Standaardnederlands een unieke gelegenheid om zich vanuit verschillende invalshoeken te informeren rond het algemeen Nederlands taalgebruik in Vlaanderen en Nederland. De inzichten worden bijgebracht vanuit een wetenschappelijk gefundeerde grondslag door experts uit de Vlaamse academische wereld.

Het is vanzelfsprekend dat wij de participatie aan deze unieke gebeurtenis ten volle en van harte aanbevelen aan de leden van de VVA.

Ghislain Duchateau,
Coördinator Werkgroep Taal en Onderwijs van de VVA.